

Muzikologinės veiklos paraštėse

Aktyvaus, kūrybingo žmogaus veiklos paraščių prasmė, funkcija ir vertė yra nevienareikšmės ir gali būti įvairiai interpretuojamos. Akivaizdu, kad be pakraščių nėra centro, be mažiau svarbaus nėra pagrindinio, svarbiausio. Neatskiriami yra raštas ir paraštės. „Kuo daugiau aprėpiama raštu, tuo labiau plečiasi ir paraštės“, – teigia Viktorija Daujotytė¹.

Daugelio našiai dirbančių lietuvių muzikologų veikloje išvengiame tarsi binarinį modelį, pagrįstą koncentruotosios zonos ir periferijos santykiu. Vienas iškart atsakys, kuri veikla jam yra svarbiausia ir mieliausia, o kuria jis verčiasi iš vienokio ar kitokio reikalo, iš įpareigojimo ar įsipareigojimo, kitas, atsigręžęs į kelių dešimtmečių praeitį, tarstels, kad jo veiklos centras ir pakraščiai ne kartą susikeisdavo vietomis, gal išorinių aplinkybių, o gal ir jo paties laisva valia.

Profesorius Algirdas Jonas Ambrazas, kurį pažįstame kaip labai nuosekliai, kryptingai nuo jaunystės žengusį pasirinktuoju tarnystės muzikai keliu, nedvejodamas įvardija savo veiklos centrinę magistralę – mokslininko darbą. Prisimena, kad pašaukimą būtent šiam darbui jame išvelgęs Jo pirmasis muzikos mokytojas Povilas Tamuliūnas. Po to seka atodūsis „deja“...

Todėl galėtume suprasti, kad net pedagoginis darbas yra tik greta, o visa kita – publicistas, redaktorius, enciklopedininkas, leidinių (knygų, natų, plokštelių rinkinių) sudarytojas, recenzentas, vertėjas, terminologas, mokslo veiklos organizatorius ir (toliau laisvai perfrazuoju Wagnerį) ... „dar dievai žino kas, nes tampa tuo, kuo šiuo metu iš jo reikalauja jo pasija“ – tarsi toliau nuo tos centrinės magistralės.

Ne vienas kolegų, kalbėjęs ar rašęs apie Profesorių, akcentuoja Jo **daugiašakę** veiklą. Prieš 20 metų paskelbtame Vytauto Lansbergio straipsnyje „Apie Algirdą Ambrazą dar ne viskas“² išvardijami šie jo veiklos aspektai: muzikos kūrybos tyrinėtojas, šiuolaikinės muzikos populiarintojas, leidinių sudarytojas, pedagogas. Šį vasarį, Profesoriaus jubiliejinę savaitę, kalbėdama per radiją Ona Narbutienė akcentavo būtent pastaraisiais dešimtmečiais išryškėjusią Jo kovingą visuomenininko poziciją, kuris sureaguoja kaip žaibas ir maksimalistiškai „gula ant bėgių“, gindamas teisybę.

Iš paskatų įvairiom muzikologinės veiklos formoms paminėčiau bent keletą, remdamasi paties Profesoriaus mintimis, surinktomis iš įvairių šaltinių. Pirmiausia suvokimas, kad muzikologija yra **kompleksinė specialybė**; antra, ji yra **pašaukimas**, – taigi iš pašauktojo reikalauja visų jo galių ir gebėjimų, reikalauja tarnystės jai visomis formomis; trečia, **etiniai stimulai** – sąžinės balsas, kuris neleidžia neatlikti gero ir teisingo darbo, jei gali jį padaryti.

Apie publicistinius, platesnei visuomenei skirtus, kartais atvirai tendencingus gerąja šio žodžio prasme Profesoriaus tekstus ne kartą kalbėta. Jie pirmiausia atkreipia dėmesį, nes dažnai atrodo netikėti, net paradoksalūs ypač tiems, kuriems Profesorius – mokslo problemose paskendęs tyrinėtojas, nelabai mėgstantis viešumą, kartais kiek atsiribojęs nuo realybės.

Iš tikrųjų yra visai ne taip. Jis ne tik dėmesingai seka visus kultūrinio (politinio taip pat) gyvenimo įvykius, lanko koncertus, skaito knygas ne tik apie muziką, žiūri geras televizijos laidas, ir jei kas nors prašosi reakcijos – viešo jo atsiliepimo, **nenusiramina**, kol šio darbo nepadaro.

Profesoriaus **publicistika** turtinga tematikos, žanrų ir stiliaus požiūriu. Net polemikoje Jis gali būti įvairus: ramiu tonu, nuosekliai dėstydamas argumentus **d i s k u t u o t i**, pavyzdžiui, su Osvaidu Balakausku³ ar Donatu Katkumi⁴ (žavingas pavadinimas, „Ne ta nata“, prisiminus do-natą); kandžiu atsiliepimu negailestingai **s u d o r o t i** oponentą – šiuo atveju Algirdą Martinaitį⁵ ar neatremiamu smūgiu, pateikus akivaizdžius įrodymus, **a p g i n t i** objektą (– Dalios Urbonavičienės disertaciją)⁶.

Narsaus tiesos gynėjo stiliumi, kartais pakiliu, kartais ironišku, bet niekad nenuasmenintu, parašyta ir dalis Sąjūdžio epochos straipsnių, kuriuos pavadinčiau tiesiog **pilietiniais**. Tarkim, apie muzikinio gyvenimo apšvalymą nuo Ždanovo ir Chrenikovo veiklos relikštų⁷ arba apie dekagebizaciją Lietuvos muzikos akademijoje⁸. Šmaikščiai pabaigtas, priskyrus save laukiniams (galvoje turimas reklaminis šūkis „Laukiniai laikraščiai neskaityti“), rašinys, kuriame, įvertinus komercinių tikslų besivaikantį „Lietuvos rytą“, siūloma

visuomenės organizacijų kontroliuojamo dienraščio idėja. Pastarasis tekstas pavadintas simptomatiškai – „Nebegaliu tylėti“⁹.

Visai kitam publicistikos tipui priskirtume Profesoriaus rašinius spaudoje apie jo širdžiai brangius žmones, įvykius, reiškinius. Jie tarsi **lyrika**, sielos išpažintis – paženklinanti įkvėpimo, romantiškai impulsyvūs ir kartu prasmingai apmąstyti. Tai pastabaus, gebančio taikliai charakterizuoti situaciją, asmenį, aplinką prozaiko tekstai, grindžiami jautraus poeto vaizduote ir asmeniniu išgyvenimu.

Kompozitorius Julius Juzeliūnas sakė: „Mintis tampa menu, jei įgauna individualų išraiškos būdą – formą“¹⁰. Tokį išraiškos būdą įgavo straipsnis-recenzija „Muzikinė auka Gėrio Karalystei“¹¹ apie kamerinio ansamblio „Regnum“ atliktą vieną paskutiniųjų Johanno Sebastiano Bacho kūrinį, ir, aišku, straipsnis, kuriame nusilenkiama didžiojo lietuvių ir prancūzų poeto asmenybei. „Gėlės ant Oskaro Milašiaus kapo“ – nuostabus pasakojimas, pinantis neatsitiktinių atsitiktinumų vainiką¹². Malonu, kad šis tekstas buvo naujai surinktas, padaugintas ir išdalytas tiems, kurie Profesoriaus jubiliejinį vakarą užpildė Lietuvos muzikos akademijos didžiąją salę. Jis vertas užimti garbingą vietą lietuviškos literatūros apie Oskarą Milašių rinktinėje.

Norėčiau atkreipti dėmesį į dar vieną Profesoriaus kaip rašytojo raiškos sferą – **memuaristiką**. Matydama, kaip Jis, sėdėdamas bet kuriame suėjime (posėdyje, konferencijoje, minėjime), nuolat užsirašinėja, kas ką sako, skaičius, pavardes, galvoju, kur visa tai nukeliauja, gal į dienoraštį ar kokį metraštį... Aiškaus atsakymo iš Profesoriaus neišgirdau, tačiau, skaitydama Jo prisiminimus apie Peterburgo konservatorijos profesorių Semioną Ginzburgą¹³ ir Alma-Atos konservatorijos pedagogę, Skriabino kūrybos tyrinėtoją dr. Varvarą Dernovą¹⁴, supratau, iš kur jie ir kokia svarbi atsiminimuose yra tiksli ir detali informacija. Kartu, žinoma, negali nesizavėti patraukliu pasakotojo stiliumi, gebėjimu sukurti gyvą žmogaus ir mokslininko portretą, kuris atskleidžia nuoširdų dvasinį ryšį, siejantį profesorių Ambrazą su šiais vyresniaisiais kolegomis. Rašantysis pastebi tuos mokslininkų bruožus, kuriuos pats brangina, cituoja tas jų mintis, po kuriomis gal ir pats pasirašytų. Atsiminimuose apie Semioną Ginzburgą skaitome: „Pasiukojęs jaunų muzikologų auklėjimui, sąžiningai atlikdamas daugybę kitų įpareigojimų, Semionas Lvovičius dažniausiai aukojo savąjį mokslo darbą. Viename laiške (1973 09 14) jis įkalbinėjo mane neatidėlioti pradėtą didelį darbą, ir rašė: „Aš pats, suviliotas skubių darbų, atidėlioju daugelį sumanytų tyrinėjimų [...]. Būtinai pagrindiniam dalykui skirkite didžiausią dėmesį – toks Jums mano patarimas, mano paties gyvenimu patikrintas“.

Tikrą metraštininko plunksnos vertą sensacingą tekstą Profesorius paskelbė „Muzikos baruose“¹⁵. Tai – pirmojo susitikimo su lordu Yehudi Menuhinu 1971-ųjų Tarptautinės muzikos tarybos surengame VII tarptautiniame kongrese Maskvoje įspūdiškas. Taip ryškiai ir tiksliai nupasakota aplinka, ką ir kaip pasakė V. Y. Menuhinas, kad, regis, ši istorinė didžiojo muziko kalba cituota iš pirminio šaltinio – įrašo ar spausdinto teksto. Tuo tarpu tas šaltinis buvo Profesoriaus užrašai daryti prieš trisdešimt metų Kolonų salėje tikriausiai pasidėjus ant kelių bloknotėlių. Tad kiek gi turtų dar slypi tose mažose, paskubomis prirašytose Profesoriaus knygelėse ar tiesiog sulankstytuose lapeliuose.

Jau daug metų, tarsi jausdamas pareigą, Profesorius praneša kultūrinės spaudos skaitytojams, kas, kur ir kaip užsienyje yra rašęs ar kalbėjęs apie lietuvių muziką ir muzikus, kokie yra Lietuvos ir užsienio muzikologų ryšiai. Rašo įvairiuose leidiniuose, kur tik ši informacija gali būti aktuali ir pasiekti kuo daugiau tų, kuriems derėtų ją žinoti. Pavyzdžiui, straipsnis apie Eero Tarasti Lietuvoje buvo paskelbtas Lietuvos-Suomijos draugijos leidinyje¹⁶. O kiek kasmet į tolimus ir artimus kraštus iškeliauja Profesoriaus siuntinėlių su knygomis apie lietuvių muziką, su jos natomis, įrašais, kiek išsiunčiama laiškų kolegoms muzikams apie lietuvių muziką, ir ne tik apie ją! Yra prasitaręs, kad jam miela ši „lietuvių muzikos ambasadoriaus“ misija.

Profesoriaus straipsnių tematika periodikoje gana įvairi, tačiau pagrindinė yra susijusi su svarbiausiomis Lietuvos muzikinio gyvenimo problemomis – kūrybinėmis, muzikos sklaidos, muzikos švietimo, su Profesoriaus pedagoginiu darbu, su Jo mokslinių tyrinėjimų objektais.

Jei vertintume Profesoriaus muzikologinės veiklos atšakas pagal laiko sąnaudas, ko gero, į pirmąsias eiles išsiveržtų **konsultanto** pozicija. Turbūt niekam ir niekada – studentui, doktorantui ar šiaip besidominčiam kokiui nors muzikos klausimu – Profesorius nėra atsakęs: „Atleiskite, esu dabar labai užimtas, negaliu peržiūrėti jūsų teksto, pabandykite pats pasiieškoti literatūros, o dar geriau – kreipkitės į tą ar aną mano kolegą – tai jo interesų sritis“. Atvirksčiai: paduotas tekstas įdėmiai perskaitomas, surašomos pastabos ir pasiūlymai, kartu įteikiamas dar maišelis knygų su jau įdėtais žymekliais – nuorodomis, ką reiktų papildomai

paskaityti. Kiek konsultantas padėjo, geriausiai žino konsultuojamasis, aišku, jeigu jo kompetencija leidžia jam tai įvertinti. Mes apie konsultanto indėlį galime tik spėlioti iš kuklių įrašų autorių dovanotose knygos. Pavyzdžiui, Zenono Slaviūno dedikacija jo knygoje, išleistoje rusų kalba:¹⁷ „Didžiai gerbiamam ir nuoširdžiam mano konsultantui ir įžymiajam muzikologui A. Ambrazui. Dėkingas Z. Slaviūnas. 1972 02 20“. Arba dar vienas santūrus įrašas, už kurio slypi labai daug¹⁸: „Mielam Algiui Ambrazui dėkingas už nuoširdžią kūrybinę draugystę. Julius Juzeliūnas, 1973 11 15“.

Konsultanto ir leidybai rengiamos **knygos recenzento** darbai yra gana artimi. Didysis rusų muzikos teoretikas Jurijus Cholopovas buvo ypač dėkingas Profesoriumi už Maskvoje išleistos jo knygos „Гармония: теоретический курс“ įvertinimą ir pastabas. A. Ambrazas recenzavo daugelį lietuviškų monografių: Vytauto Landsbergio „Česlovo Sasnausko gyvenimas ir darbai“, Danutės Petrauskaitės „Jeronimas Kačinskas“, kolektyvinius straipsnių rinkinius „Osvaldas Balakauskas. Muzika ir mintys“, „Feliksas Bajoras. Viskas yra muzika“ ir kt.

Greta šios veiklos – **specialiojo redaktoriaus** darbas: Antano Gailiaus išverstos Thomo Manno knygos „Daktaras Faustas“ (1988) muzikinė redakcija; „Lietuvių liaudies dainyno“ I–XI tomo (1980–1996) melodijų ir lentelių redakcija (kartu su Juliumi Juzeliūnu). Profesorius yra almanacho „Muzika“ visų dešimties numerių (1979–1992) redakcinės pirmininkas ir dalykinis ir redaktorius; rinkinio „Muzika ir teatras“ (dvylika knygų, 1962–1977), „Menotyros“ (nuo Nr. 1, 1967) redakcinių kolegijų narys, „Lietuvos muzikologijos“ vyriausiasis redaktorius ir t. t.

Noriu priminti vieną mažiau žinomą leidinį, neturėjusį gražios išvaizdos, lyg ir vietinės reikšmės, bet svarbų mūsų aukštosios muzikos mokyklos gyvenime. Tai Profesoriaus sumanytas ir realizuotas projektas – 1975 m. Lietuvos konservatorijoje įkurtos Probleminės tarybos informacinis-reklaminis prospektas „Mokslo žinios“ (išėjo šeši numeriai, 1977–1982). Redaktoriaus pareigas atliekančiam Profesoriumi tekdavo pačiam sudaryti numerį, suredaguoti, o kartais ir už kitus parašyti. „Mokslo žiniose“ randame daug mokyklos istorijai svarbios medžiagos apie konservatorijos pedagogų ir studentų mokslinę veiklą, čia rengtas konferencijas, leistus leidinius. Beje, Profesorius buvo Probleminės tarybos pirmininko Juliaus Juzeliūno pavaduotojas.

Tie, kurie prisimena, kaip prieš tris–keturis dešimtmečius lietuviškai skaitė padaugintą mašinraštį – E. Krenko „Dvyliktonio kontrapunkto studijas“, „Muzikos naujienose“ (1971) atspausdintą P. Schenko straipsnį „Funkcija muzikoje“ ar „Pergalės“ žurnale Hannso Eislerio straipsnį „Arnoldas Šenbergas“ (besidomintiems tuo metu šiuolaikine muzika buvo ypač vertingi vertėjo komentarai ir papildymai), žino, kad už šią muzikologinę informaciją turi būti dėkingi minėtų tekstų **vertėjui** iš vokiečių kalbos Algirdui Ambrazui.

Konsultantas, redaktorius, vertėjas. Čia derėtų prisiminti ir **terminologą**. Ne vien todėl, kad Profesorius jau daug metų (nuo 1977-ųjų) yra Lietuvos muzikos akademijos terminologijos komisijos narys. Jis turi puikų kalbos pojūtį, kuriuo pagrįstai pasikliauna. Nelinkęs iškart pasiduoti mus nuolat užgriūnantiems naujiems kalbininkų pasiūlymams ir reikalavimams. Tarkime, atsisakyti daiktavardinių būdvardžių su priesaga *-inis*, kurių mokslo terminijoje dėl rusų kalbos įtakos, iš tikrųjų būta daug. Iš nesenos praeities: kol diskutavome, ką pasirinkti – *muzikos garsą* ar likti prie *muzikinio garso*, Profesorius pasiūlė puikų, termino prasmės niuansus atspindintį sprendimą: *muzikos garsą* vartoti kaip bet kokio muzikos kūrinio garso sąvoką, o *muzikinį garsą* – kaip *tono* sinonimą. Konsultuodamas mokslinių tekstų autorius, oponuodamas disertacijas, Profesorius ypač yra dėmesingas terminijai. Antai Karinai Firkavičiūtei, tyrinėjusiai karaimų muzikinį folklorą, yra pasiūlęs vietoj tautosakos tyrinėjimuose prigijusios *žodinės tradicijos* vartoti *nerašytinę* arba *oralinę tradiciją*. Beje, visi vadovėlio „Muzikos kūrinų analizės pagrindai“ (1972; Algirdas Ambrazas yra vienas iš pagrindinių jo autorių ir mokslinis redaktorius) terminai, yra Jo patikslinti, sulietuvinti ir šiandien plačiai vartojami. Tik aš nežinau muzikos termino, prie kurio skliausteliuose rašytume Profesoriaus pavardę. Turbūt labiau yra linkęs prie kultūros tęstinumo – tradicijos, jos tobulinimo, nei žinomo reiškinių autorinio pervardinimo.

Enciklopedininkas... Sakytume, pareigybės, atsakomybė, įsipareigojimai vertė ir verčia tuo užsiimti, bet ar ne enciklopedistui ir privalu būti enciklopedininku? Profesoriaus straipsniai paskelbti aštuoniose enciklopedijose, trijose užsienio muzikos enciklopedijose (rusų, vokiečių, suomių). 1995–2004 metais Jis buvo Lietuvos mokslo ir enciklopedijų leidybos instituto Tarybos narys; yra dabar leidžiamos lietuvių muzikos enciklopedijos (A–H, 2000; I–N, 2003) Mokslinės redakcinės tarybos narys ir vyriausiasis redaktorius, kuris

perskaito visus teikiamus straipsnius, įvertina vaizdinę medžiagą, atlieka paskutinius taisymus. Būtent šiuose dviejuose tomuose Profesorius paskelbė daugiau kaip pusantro šimto (156) savo straipsnių, tarp kurių tokie fundamentalūs *muzikos forma, muzikos kalba, muzikos kūrinų analizė, muzikos sistema, muzikos stilius, muzikos teorija, kompozitorių mokykla, dermė*; jam pačiam ypač brangios personalijos – *Juozas Gruodis, Julius Juzeliūnas, Claude Ballif, Varvara Dernova, Semionas Ginzburgas, Juzefas Konas, Arthur Vincent Louriéar* kt.

Daugeliui gali būti netikėta Profesoriaus kaip Lietuvos **mokslo** įstatymų, nuostatų ir kitų **reglamentų kūrėjo** bei tobulintojo veikla. 1991–1999 m. būdamas Lietuvos mokslo tarybos narys, 1999–2003 m. – šios tarybos humanitarinių mokslų ekspertų komisijos narys parengė daug tekstų, kuriuose siūloma koreguoti arba iš esmės keisti dokumentų formuluotes, vengti per daug detalaus mokslo gyvenimo reglamentavimo, ginamos studijų ir mokyklų teisės, smerkiamos Švietimo ir mokslo ministerijos „biurokratų pastangos valdyti“ („Pastabos apie universiteto mokslo instituto nuostatus“, 2000 09 10). Kadangi šie tekstai nėra viešai paskelbti, kai ką detalizuosiu. Ypač svarbios man pasirodė Profesoriaus pastabos dėl Lietuvos mokslo raidos strategijos menotyros kryptyje, glaustai ir aiškiai suformuluojančios esminę menotyros specifikos sampratą: „Humanitariniai mokslai, o ypač menotyra nuo tikslųjų mokslų iš esmės skiriasi pačiu objektu: čia visų pirma tyrinėjami ne materialaus, griežtų objektyvių dėsningumų determinuoti, bet dvasinio pasaulio reiškiniai, susiję su subjektyviu suvokimu ir laisvesnė interpretacija. Todėl menotyrimams darbams neturėtų būti mechaniškai taikomi tiksliesiems mokslams būdingi standartai (formulės, eksperimentai ir pan.). Menotyriminiai darbai turi teisę į laisvesnę struktūrą ir literatūrinę minčių pateikimo formą. Prieinamumas platesniam skaitytojų ratui – tai ne tokių darbų trūkumas, o verčiau privalumas. Humanitariniai, o ypač menotyros mokslo, darbai dažnai atlieka ne vien tik teorinio tyrimo, bet ir jo rezultatų praktinio įdiegimo – populiarizavimo funkciją“ (LMT humanitarinių mokslų nuolatinės ekspertų komisijos nario prof. habil. dr. A. Ambrazo pastabos dėl Lietuvos mokslo raidos strategijos menotyros kryptyje, 2000 05 14).

Profesoriui teko dirbti įvairius muzikologo darbus – ir radijo muzikos redaktoriaus (rengti radijo laidas), filharmonijos muzikos redaktoriaus (rašyti koncertų anotacijas), teko būti muzikos kūrinų įsigijimo ekspertų komisijos nariu, plokštelių įrašų studijos Meno tarybos nariu, Tarpžinybinės muzikos tarybos muzikos teorinių disciplinų sekcijos pirmininku ir t.t.. Už visų jų – dešimtys ir šimtai valandų darbo – rašymo, posėdžiavimo, svetimų raštų taisymo, įtikinėjimo, gal ir džiaugsmų...

Vietoj išvadų siūlau kiek kitaip pažvelgti į tai, ką kalbėjau. Pabandykime Profesoriaus darbus sumodeliuoti ne pagal centro ir pakraščių, rašto ir paraščių struktūrą. Sisteminiu kriterijumi tebūnie ne veiklos pobūdis (mokslo darbas, pedagogika, redagavimas, leidinių sudarymas, publicistika, terminologija, mokslo veiklos organizavimas ir kt.), o svarbiausi objektai – personalijos, reiškiniai ar idėjos, kurioms Profesorius yra ištikimas beveik visą savo gyvenimą. Ir tada pamatysime, kad ilgametė ir įvairialypė Algirdo Ambrazo veikla yra orientuota į kelis pagrindinius centrus: Gruodį, Juzeliūną, Milašį, muzikos teoriją, Lietuvos kultūrą... Jie visą laiką egzistuoja tekste arba potekstėje, tarsi vidiniai imperatyvai. Ir tada suprasime, kad jokių bereikalingų, jokių atsitiktinių ar periferinių darbų mūsų gerbiamas Profesorius nėra daręs. **V i s k a s y r a s v a r b u, v i s k a s y r a s u s i j ė.**

Nuorodos

- ¹ V. Daujotytė. *Raštai ir paraštės*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2003, p. 11.
- ² *Literatūra ir menas*, 1984 02 04.
- ³ Ko nederėtų prarasti, *Literatūra ir menas*, 1978 02 18.
- ⁴ Ne ta nata, *Literatūra ir menas*, 1984 09 08.
- ⁵ Gerbkime patys save, *Kultūros barai*, 2003, Nr. 12, p. 22.
- ⁶ Kas užsakė šokiui muziką?, *Šiaurės Atėnai*, 2002 07 13.
- ⁷ *Gaida*, 1989.
- ⁸ *Vakarinės naujienos*, 1992 07 20.
- ⁹ *7 meno dienos*, 1999 09 10.
- ¹⁰ J. Juzeliūnas, Mintys apie kūrybą, parengė A. Ambrazas, *Kultūros barai*, 2001, Nr. 7.
- ¹¹ Muzikinė auka Gėrio karalystei, *Krantai*, 1991, Nr. 6.
- ¹² Gėlės ant Oskaro Milašiaus kapo, *Krantai*, 1989, Nr. 3.
- ¹³ Незабвенный учитель и друг, Семён Львович Гинзбург. Статьи, воспоминания, материалы, Санкт-Петербург, 2001, с. 1992–04.
- ¹⁴ Замечательный музыкант и человек, *Сборник материалов и статей памяти В. П. Дерновой*, Алма-Ата, 1992, с. 25–30.
- ¹⁵ Prisimenant Maestro Maskvos Kolonų salėje, *Muzikos barai*, 1998, Nr. 7–8.
- ¹⁶ *Suomija*, 1992, gegužė, Nr.2/31.
- ¹⁷ Э. Славюнас, *Сутартинес. Многоголосные песни литовского народа*, Л., 1972.
- ¹⁸ J. Juzeliūnas, *Akordo sandaros klausimu*, Kaunas, 1972.

In the Margins of Musicological Activities

Summary

The activities of the majority of prolific Lithuanian musicologists witness a similar binary model based on the correlation between a concentrated zone and periphery. Professor Algirdas Jonas Ambrazas, who has remained consistently and purposefully faithful to the service of music since his young days, undoubtedly calls the central line of his activities – a scientist's work. It was Povilas Tamuliūnas, his first teacher of music, who perceived his vocation for this work. Therefore, one could suppose that even his teaching job is only nearly, and all the rest – a publicist, editor, encyclopedist, compiler of publications (books, notes, collections of recordings), reviewer, translator, terminologist, organizer of scientific activities – are margins... A partial answer to that why they are on the whole can be found in Professor's outlook on musicology. In his opinion, it is a complex career; second – it is a vocation, thus, it requires from a bold spirit all his might and abilities as well as his service for it by way of all possible forms. Here ethic stimuli – the voice of consciousness which does not let one fail to do a good and just job if one can do it, indeed.

Publicist. The texts in periodical press first of all attract one's attention due to their topicality, sometimes seem to be unexpected, even paradoxical particularly to those who imagine Professor to be a researcher lost in scientific problems, not too much fond of publicity, even somewhat dissociated from reality. But as a matter of fact, he follows attentively all the events in cultural (also political) life and if someone asks his reaction in the form of a public response – he never refuses.

Professor's publicistic writings are rich in respect of their themes, genres and style. He is fond of polemics where his reaction is greatly versatile: discusses, presenting his arguments, in a quiet tone, gets the better of his opponent by a biting reference or presenting obvious evidence manages to defend someone through an irresistible blow. Part of his articles on civic themes (the purification of musical life of Zhdanov's and Khrennikov's relics of activities, the KGB hand in the Lithuanian Academy of Music) are written in an elevated or ironic style of a carageous defender of the truth but never undepersonalized. Professor's articles in the press about the people dear to his heart (e. g. Oskaras Milačius), events, phenomena should be attributed to another type lyrical publicistic writings. They seem to be the confession of his soul, marked by inspiration, romantically impulsive and together sensibly reflected.

Memoir'ist. Participating in any gathering (a sitting, conference, celebration), Professor always writes down what others say, numbers, names... Part of this material has been included in the reminiscences about various events of musical life, about the deceased senior colleagues. His narration is always distinct and accurate.

Ambassador of Lithuanian music. Professor, as if feeling his commitment, has been informing the reader of cultural press for many years, who, where and how wrote or spoke about Lithuanian music abroad, as well as of the links between Lithuanian and foreign musicologists. Contributes to various publications, where only this information is topical and could reach as many readers as possible who ought to know it.

Consultant. If Professor's spheres of musicological activities were assessed according to the expenditure of time, the latter position might find itself in the first ranks. Professor has never refused to help anybody – a student, a post-graduate studying for his/her doctorate degree or just someone interested in a certain issue of music. It is the one consulted by Professor that knows the quality of his help, if his competence, of course, lets him appreciate it.

Book reviewer. Professor thinks that writing a review of a colleague's work is a particularly responsible job. Satisfaction – joy, when the published book is without any mistakes, much better, besides – sincere gratitude of the authors.

Special editor. These activities embrace a musical editing of the works by philologists and translators of fiction. He has edited (together with Julius Juzeliūnas) the melodies and schemes included in "Collection of Lithuanian Folk Songs" (volume I – IX, 1980 – 1996); the compiled and prepared almanac "Muzika" (volume I – X, 1979 – 1992); the collection of "Muzika ir teatras" (12 books, 1962 – 1977), "Menotyra" (from No 1, 1967), "Lithuanian Musicology" as a member of editorial boards.

Professor conceived an idea and realized the project for the informational – publicity prospectus "Mokslo • inios" (six numbers, 1977 – 1982) by the Problem Council established in the Lithuanian Conservatoire in 1975. As an editor, he would compile and edit a publication himself and sometimes write for others. "Mokslo • inios" contains much interesting, important to the history of this school, material.

Translator. Those who happened to read in Lithuanian some three – four decades ago a typewritten copy of E. Krenek's "Studies in Twelve Tone Counterpoint" in "Muzikos naujienos" (1971), P. Schenk's article "Function in

Music” published in “Muzikos naujienos” or Hanns Eisler’s article “Arnold Schoenberg” in the magazine “Pergalė” (with valuable commentaries and additions) – know that we are grateful for this musicological information to Algirdas Ambrazas, a translator of the mentioned articles from German.

Terminologist. Professor has served on the Commission for Terminology at the Lithuanian Academy of Music since 1977. He has a keen sense of language that can always rely on. When perfecting Lithuanian terminology, he fosters a tradition and is not too quick to yield to new proposals of linguists. For example, to abandon substantive adjectives with the suffix –inis, the number of which in scientific terminology was great indeed under the influence of the Russian language. He is particularly attentive to terminology, sometimes even proposes himself a more proper term or its form, consulting the authors of scientific texts, acting as opponent to dissertations.

Encyclopedist... Encyclopedias should be written by a kind of a “walking encyclopedia”. Professor’s articles have been published in eight encyclopedias, including three of music published in Russia, Germany and Finland. In 1995 – 2004 served on the Council of the Lithuanian Institute for Science and the Publication of Encyclopedias. Now he is editor – in – chief of the Lithuanian Encyclopedia of Music (A – H, 2000; I – N, 2003). As an editor, he has to read all the presented articles, to appreciate visual material and allow to make final corrections. It is these two volumes where Professor published over a hundred and fifty (156) texts, among which rank such fundamental ones as form of music, idiom of music, analysis of musical works, system of music, style of music, theory of music, school of composers, mode; particularly dear personalities – Juozas Gruodis, Julius Juzeliūnas, Claude Ballif, Varvara Dernova, Semionas Ginzburgas, Juzefas Konas, Arthur Vincent Lourié and others.

Creator of science regulations. In 1991 – 1999 served on the Lithuanian Science Council, in 1999 – 2003 member of the Expert Commission for Humanities under this Council and was active in the process of perfecting laws on science, projecting the strategy of development. His formulated conception of the specificity of the studies of art presents a general concern: “Humanities, particularly the studies of art, essentially differ from exact sciences in terms of their object: here the primary goal is to analyze not material, determined by strict objective regularities but the phenomena of spiritual life associated with subjective perception and much more freer interpretation. Therefore, the standarts (formulae, experiments, etc) typical of exact sciences should not be mechanically applied to the works of art. Works of art have a right to a more freer structure and a literary form for the presentation of thoughts”.

Professor has worked in various spheres of musicology, but let’s make an attempt to model them not according to the centre and periphery, a writing and margin structure but the major objects to which he has remained true through – out all his life. This attempt will lead to the conclusion that Algirdas Ambrazas longtime versatile activities were oriented to several major centres: Gruodis, Juzeliūnas, Milašius, theory of music, Lithuanian culture... They are always present in the text or implications. Hence, our Honourable Professor has not done any casual or marginal works. Everything is important, because everything is interrelated.

Muzikologinės veiklos paraštėse

Santrauka

Našiai dirbančių lietuvių muzikologų veikloje dažnai skiriame jų pagrindinių darbų sritį ir periferinius. Šiuo aspektu paranku pažvelgti į profesoriaus Algirdo Jono Ambrazo veiklą, išskiriant joje, kaip svarbiausius, mokslo darbus, o visa kita, net pedagoginę veiklą, suvokiant kaip egzistuojančius tik greta, arčiau ar toliau nuo centro.

Aiškinantis ilgametės ir daugiašakės Profesoriaus veiklos motyvaciją, prisimintina jo nuomonė, kad pati muzikologo specialybė yra kompleksinė, reikalaujanti iš ją pasirinkusiojo visų galių ir gebėjimo, pasiaukojančios veiklos visomis formomis. Aktualūs yra ir etiniai stimulai, pareigos jausmas.

Profesoriaus muzikologinės veiklos paraštėse radosi reikšmingi mūsų muzikiniam gyvenimui, visai Lietuvos kultūrai darbai, atliekami su didžiausia atsakomybe, skleidžiantys autoriaus talento įvairiapusiškumą, jo išmintį ir patirtį. Įspūdinga šių darbų gausa ir įvairovė, akivaizdi net glaustai apžvelgus Algirdo Ambrazo – publicisto, memuaristo, recenzento, enciklopedininko, konsultanto, terminologo, specialiojo redaktoriaus, mokslo reglamentų kūrėjo - veiklą.

Į vadinamąsias muzikologinės veiklos paraštes galima pažvelgti ir kitaip, jose matant išryškintas svarbiausias Profesoriaus idėjas, objektus, tikslus, kuriems jis yra ištikimas visą gyvenimą. Tada paaiškėja, kad veiklos centro ir periferijos santykis yra sąlygiškas, nes viskas yra susiję ir svarbu.